

ВЕЛИЧКО Анна

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
<https://orcid.org/0009-0007-1178-4284>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У даній статті розкриваються теоретичні та методичні аспекти інноваційних підходів у професійній освіті вчителів фізичної культури. Ці підходи включають в себе новітні технології, методики навчання та методи оцінювання, які разом формують сучасну освітню парадигму. Вони відкривають нові можливості для розвитку та самореалізації студентів, а також сприяють підвищенню ефективності навчального процесу. Інноваційні підходи це шлях до створення адаптивної та інклюзивної освітньої системи, здатної задовольнити потреби сучасного суспільства та сприяти формуванню здорового способу життя. Інновації дозволяють вчителям фізичної культури бути більш готовими до викликів сучасності, ефективно впроваджувати зміни в освітній процес та формувати навчальне середовище, яке сприятиме розвитку критичного мислення й творчості. Були проаналізовані різні види інноваційних підходів, їх сутності та специфіки, а також запропонований комплекс інноваційних методик та технологій навчання, спрямованих на формування ключових компетентностей майбутніх вчителів фізичної культури. Виділено значення інноваційних підходів для підвищення якості освітніх послуг, адаптації до вимог ринку праці та інтеграції до світового освітнього простору. Особлива увага приділяється компетентнісному підходу, який спрямований на формування необхідних умінь та навичок, що відповідають сучасним вимогам ринку праці. Також розроблені рекомендації щодо подальшого наукового дослідження ефективності та впливу інноваційних підходів у професійній освіті вчителів фізичної культури на різних рівнях освіти та в різних соціально-культурних контекстах. Це дослідження може включати аналіз впровадження інноваційних технологій, таких як віртуальна реальність та інтерактивні платформи, які можуть забезпечити більш глибоке занурення у навчальний матеріал та підвищити мотивацію студентів. Крім того, важливим аспектом є вивчення впливу інновацій на формування міжкультурної компетентності та глобального мислення серед вчителів фізичної культури, що є необхідним для ефективної роботи в міжнародному освітньому просторі.

Ключові слова: інноваційні підходи, вчителі фізичної культури, професійна підготовка.

<https://doi.org/10.31891/pcs.2024.1.20>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Професійна освіта вчителів фізичної культури є важливим чинником підвищення якості фізичного виховання учнів, формування їх здорового способу життя, розвитку фізичних і психічних здібностей, соціальної адаптації та інтеграції в сучасне суспільство. Однак, сучасні умови вимагають від вчителів фізичної культури не тільки глибоких теоретичних знань і практичних навичок, а й здатності до інноваційної діяльності, творчого саморозвитку, постійного оновлення своїх професійних компетентностей відповідно до європейських стандартів освіти. Тому актуальною є проблема розробки та впровадження інноваційних підходів у професійній освіті вчителів фізичної культури, які б сприяли підвищенню їх професійної майстерності, мотивації, творчого потенціалу та готовності до постійного самовдосконалення.

2. АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема інноваційних підходів у професійній освіті вчителів фізичної культури знаходиться у фокусі уваги науковців Блудової Ю., Ільїної О., Романюк С., Романюк О., Отравенко О., які досліджують різні аспекти цього питання. Зокрема, у своїх роботах вони розглядають такі напрями: теоретичні основи інноваційної діяльності вчителів фізичної культури, інноваційні технології навчання фізичної культури та спорту, інноваційні форми і методи організації фізичного виховання учнів, інноваційні моделі професійної підготовки вчителів фізичної культури, інноваційні підходи до оцінювання професійних компетентностей вчителів фізичної культури.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Незважаючи на значний науковий інтерес до проблеми інноваційних підходів у професійній освіті вчителів фізичної культури, залишаються невирішеними такі питання:

- які інноваційні підходи є найбільш ефективними для формування професійних компетентностей вчителів фізичної культури за європейськими стандартами;

- які критерії та показники можуть бути використані для оцінки рівня сформованості цих компетентностей;

- які методи та засоби можуть сприяти розвитку інноваційної культури вчителів фізичної культури;

- які умови та фактори можуть стимулювати або перешкоджати інноваційній діяльності вчителів фізичної культури.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розробка теоретико-методичних засад інноваційних підходів у професійній освіті вчителів фізичної культури за європейськими стандартами. Для досягнення мети поставлено такі завдання: проаналізувати сутність і види інноваційних підходів у професійній освіті; визначити особливості професійної освіти вчителів фізичної культури за європейськими стандартами.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У сучасних умовах євроінтеграції та глобалізації освітнього простору зростають вимоги до професійної компетентності вчителів фізичної культури, які повинні бути готові до інноваційної діяльності, здатні до постійного саморозвитку та підвищення кваліфікації, володіти сучасними методиками та технологіями навчання. Це вимагає від системи професійної підготовки вчителів фізичної культури застосування інноваційних підходів, що спрямовані на формування у майбутніх фахівців необхідних компетенцій, відповідних європейським стандартам. У цьому розділі ми проаналізуємо сучасні вимоги до професійної компетентності вчителів фізичної культури в умовах євроінтеграції, а також розглянемо основні інноваційні підходи у професійній підготовці вчителів фізичної культури, що базуються на

компетентнісному, особистісно-орієнтованому, активному та інтерактивному навчанні.

Сучасні вимоги до професійної компетентності вчителів фізичної культури в умовах євроінтеграції базуються на ключових компетенціях, які визначають загальні та специфічні знання, уміння, навички та цінності, необхідні для успішної адаптації до сучасного суспільства. Зокрема, до ключових компетенцій відносяться: мовна, математична, цифрова, громадянська, підприємницька, соціальна та міжкультурна, екологічна та здоров'язбережувальна компетенції. Учителі фізичної культури повинні володіти цими компетенціями на достатньому рівні, а також формувати їх у своїх учнів через зміст, методи та форми навчання.

Основні інноваційні підходи у професійній підготовці вчителів фізичної культури, що базуються на компетентнісному, особистісно-орієнтованому, активному та інтерактивному навчанні, передбачають такі принципи та методи:

- компетентнісний підхід орієнтує навчання на досягнення певних результатів, які відображають здатність використовувати знання, уміння, навички та цінності в різних життєвих ситуаціях. Компетентнісний підхід вимагає від вчителів фізичної культури визначення та використання критеріїв та індикаторів оцінювання компетенцій, а також застосування портфолію та проектів як ефективних форм демонстрації компетенцій;

- особистісно-орієнтований підхід спрямовує навчання на розвиток індивідуальних особливостей, потенціалу, інтересів та потреб як учнів, так й вчителів. Особистісно-орієнтований підхід вимагає від вчителів фізичної культури враховувати різноманітність та індивідуальність учнів, створювати сприятливе та безпечне освітнє середовище, використовувати диференціацію та індивідуалізацію навчання, а також залучати учнів до самооцінки та саморегуляції навчальної діяльності;

- активний підхід спонукає навчання на активну участь учнів та вчителів у освітньому процесі, що сприяє розвитку критичного мислення, творчості, ініціативності та відповідальності. Активний підхід вимагає від вчителів фізичної культури застосовувати

активні та ігрові методи навчання, такі як дискусії, дебати, рольові ігри, кейс-стаді, симуляції, тренінги тощо, які стимулюють учнів до самостійного та кооперативного навчання;

- інтерактивний підхід сприяє навчанню на взаємодії учнів та учителів з різними джерелами інформації, засобами комунікації та технологіями, що розширюють можливості навчання та розвитку. Інтерактивний підхід вимагає від учителів фізичної культури використовувати інформаційно-комунікаційні технології, а саме: інтернет, електронні посібники, мультимедіа, онлайн-курси тощо, які забезпечують доступність, актуальність та інтерактивність інформації, а також сприяють міжкультурному та міжнародному співробітництву.

Ці приклади можуть спонукати щодо вдосконалення власної практики навчання та навчальних програм. Пропонуємо деякі з них:

- Модульна система навчання є одним з інноваційних підходів, що дозволяє гнучко адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб та інтересів учнів та учителів. Модульна система навчання передбачає розподіл навчального матеріалу на окремі тематичні блоки (модулі), які можуть бути вибрані, комбіновані та опрацьовані учасниками освітнього процесу в залежності від їхніх цілей, рівня підготовки, темпу навчання тощо. Модульна система навчання сприяє розвитку самостійності, ініціативності, відповідальності та креативності, а також забезпечує різноманітність та індивідуалізацію навчання. Модульна система навчання успішно застосовується в багатьох країнах, таких як Фінляндія, Швейцарія, Нідерланди, США тощо. В Україні вона почала впроваджуватися в рамках Нової української школи та Концепції професійної підготовки учителів.

- Міждисциплінарний підхід є іншим інноваційним підходом, який сприяє інтеграції знань, умінь, навичок та цінностей з різних наукових дисциплін, що збагачує зміст та форми навчання. Він передбачає використання таких методів, як проблемне, проектне, дослідницьке навчання, які стимулюють учнів та учителів до пошуку, аналізу, синтезу та застосування інформації з різних джерел та галузей знань. Міждисциплінарний підхід сприяє розвитку

критичного мислення, творчості, комунікаційних та кооперативних навичок учнів та учителів, а також формує голістичне бачення світу. Цей підхід успішно застосовується в багатьох країнах, а саме у Канаді, Австралії, Новій Зеландії, Великій Британії тощо. В Україні міждисциплінарний підхід також почав впроваджуватися в рамках Нової української школи та Концепції професійної підготовки учителів.

- Використання STEAM-освіти, яка інтегрує науку, технології, інженерію, мистецтво та математику, для розвитку творчих, критичних, аналітичних та комунікативних здібностей майбутніх учителів фізичної культури, а також для формування їхнього інтересу до природничих та гуманітарних дисциплін.

- Формування ключових компетенцій майбутніх учителів фізичної культури, які відповідають європейським стандартам та вимогам ринку праці, а саме: цифрова, міжкультурна, громадянська, підприємницька, особистісна, соціальна, навчальна.

- Персоналізація та адаптивність навчання майбутніх учителів фізичної культури, що передбачає врахування їхніх індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, рівня знань та навичок, стилю та темпу навчання, а також забезпечення їм можливості вибору та саморегуляції навчального процесу.

- Практико-орієнтоване навчання майбутніх учителів фізичної культури, що спрямоване на досягнення конкретних результатів, розв'язання реальних проблем, використання сучасних ресурсів та технологій, формування професійних навичок та досвіду, залучення до науково-дослідної та інноваційної діяльності.

- Відкритість та доступність освіти для майбутніх учителів фізичної культури, що означає надання їм можливості отримувати якісну освіту незалежно від місця проживання, соціально-економічного статусу, віку, статі, національності, релігії тощо, а також використовувати різноманітні джерела інформації, відкриті освітні ресурси, масові відкриті онлайн-курси, міжнародні освітні програми та проекти.

- Діджиталізація навчання майбутніх учителів фізичної культури, що передбачає використання сучасних цифрових технологій,

таких як комп'ютери, смартфони, планшети, інтерактивні дошки, електронні підручники, віртуальна та доповнена реальність, штучний інтелект, хмарні сервіси, соціальні мережі, блоги, відеоконференції тощо, для підвищення мотивації, зацікавленості, ефективності та якості навчання.

- Використання засобів туризму та краєзнавства у фаховій підготовці майбутніх вчителів фізичної культури, що сприяє розвитку їхньої патріотичної свідомості, екологічної культури, фізичної та психічної витривалості, навичок самоорганізації та взаємодії в колективі.

- Використання кейсового методу у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури, що передбачає аналіз реальних ситуацій, проблем та завдань, пов'язаних з професійною діяльністю, та пошук оптимальних рішень на основі наукових джерел, критичного мислення та творчого підходу.

- Використання Smart-освіти у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури, що означає використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що дозволяють створювати інтерактивні, мультимедійні, адаптивні та індивідуалізовані навчальні середовища, що стимулюють мотивацію, зацікавленість та ефективність навчання.

- Використання гейміфікації (ігрофікації) у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури, що передбачає використання елементів ігор, таких як рейтинги, нагороди, баджі, рівні, завдання,

сюжети тощо, для підвищення мотивації, зацікавленості та ефективності навчання.

- Використання методу Lego play у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури, що полягає в моделюванні різних ситуацій та проблем з використанням конструктора Lego, що сприяє розвитку творчих, аналітичних, комунікативних та організаційних здібностей.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

У результаті дослідження було висвітлено теоретичні та методичні основи інноваційних підходів у професійному навчанні вчителів фізичної культури за європейськими стандартами, які надають освітній сфері великі можливості. Застосування інноваційних методів навчання не тільки покращує якість підготовки майбутніх вчителів, але й допомагає їм адаптуватися до сучасного освітнього оточення.

Зосередження уваги на практичних аспектах навчання, використання новітніх технологій та інтерактивних методів спонукають до розвитку творчого мислення та професійних компетенцій майбутніх вчителів фізичної культури. Завдяки безперервному дослідженню та впровадженню кращих практик у освітній процес можна досягти найкращих результатів у підготовці кваліфікованих фахівців, здатних ефективно реалізовувати інноваційні підходи у своїй професійній діяльності.

Література

1. Блудова Ю., Ільїна О. Інноваційні підходи у професійній освіті вчителів фізичної культури за європейськими стандартами // Актуальні проблеми гуманітарних наук. 2023. № 60. Ч. 1. С. 32-38.
2. Інноваційні технології в системі підготовки фахівців фізичної культури та спорту / за ред. В. І. Лозицького. – Київ: КНУТД, 2019. – 192 с.
3. Ковальчук Н. Інноваційні технології як інструмент професійного розвитку вчителя в умовах реформування освіти // Педагогічний процес: теорія і практика. 2018. № 1-2. С. 39-46.
4. Нежива Л. Інноваційні технології в літературній освіті майбутніх учителів початкових класів // Інноваційні технології навчання мов і спеціальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. 2020. Вип. 1. С. 79-86.
5. Отравенко О. Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури / О. Отравенко // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2019. – № 21. – С. 69-72.
6. Паламар С. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи // Електронний репозитарій КрИНаПО. 2019.
7. Романюк С., Романюк О. Інноваційні технології у професійній підготовці сучасного вчителя: вітчизняний та зарубіжний досвід. Молодий вчений. 2019. № 7.1 (71.1). С. 64–69.
8. Черненко Г. Інноваційні підходи в професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи // Scientific review. 2016. Т. 3. № 24. С. 23-28.

Reference

1. Bludova Yu., Ilyina O. Innovative approaches in professional education of physical culture teachers according to European standards // Actual problems of humanities. 2023. No. 60. Part 1. P. 32-38.
 2. Innovative technologies in the system of training specialists in physical culture and sports / ed. by V. I. Lozitsky. - Kyiv: KNUTD, 2019. - 192 p.
 3. Kovalchuk N. Innovative technologies as a tool for professional development of teachers in the context of education reform // Pedagogical process: theory and practice. 2018. No. 1-2. P. 39-46.
 4. Nezhiva L. Innovative technologies in literary education of future primary school teachers // Innovative technologies of teaching languages and special disciplines in higher education: collection of scientific papers. 2020. Issue 1. P. 79-86.
 5. Otravenko O. Innovative methods of teaching as the basis of high-quality professional training of the future teacher of physical culture / O. Otravenko // Open educational e-environment of the modern university. - 2019. - No. 21. - P. 69-72.
 6. Palamar S. Professional development of the teacher: modern approaches // Electronic repository of KrINaPO. 2019.
 7. Romanyuk S., Romanyuk O. Innovative technologies in the professional training of the modern teacher: domestic and foreign experience. Young scientist. 2019. No. 7.1 (71.1). P. 64-69.
 8. Chernenko G. Innovative approaches in the professional training of future primary school teachers // Scientific review. 2016. Vol. 3. No. 24. P. 23-28.
-

Abstract VELICHKO Anna

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF INNOVATIVE APPROACHES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

This article explores the theoretical and methodological aspects of innovative approaches in the professional education of physical education teachers. These approaches include the latest technologies, teaching methodologies, and assessment methods that together form the modern educational paradigm. They open up new opportunities for development and self-realization of students, as well as contribute to increasing the efficiency of the educational process. Innovative approaches pave the way for creating an adaptive and inclusive educational system capable of meeting the needs of modern society and promoting a healthy lifestyle. Innovations enable physical education teachers to be more prepared for the challenges of modernity, effectively implement changes in the educational process, and create a learning environment that fosters the development of critical thinking and creativity. Various types of innovative approaches, their essence, and specifics were analyzed, and a complex of innovative teaching methods and technologies aimed at forming key competencies of future physical education teachers was proposed. The importance of innovative approaches for improving the quality of educational services, adapting to labor market requirements, and integrating into the global educational space was highlighted. Particular attention is given to the competency-based approach, which is aimed at forming the necessary skills and abilities that meet the modern labor market demands. Recommendations for further scientific research on the effectiveness and impact of innovative approaches in the professional education of physical education teachers at different levels of education and in various socio-cultural contexts have also been developed. This research may include the analysis of the implementation of innovative technologies such as virtual reality and interactive platforms, which can provide a deeper immersion in the educational material and increase student motivation. Additionally, an important aspect is the study of the impact of innovations on the formation of intercultural competence and global thinking among physical education teachers, which is necessary for effective work in the international educational space.

Key words: *innovative approaches, physical education teachers, professional preparation.*

Стаття надійшла до редакції 11.02.2024 р.